

TER INFORMATIE

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Agro

Auteur

5.1.2.e

T 5.1.2.e

5.1.2.e @minInv.nl

Datum

25 september 2023

Kenmerk

DGA / 37160460

Kopie aan

Bijlage(n)

4

nota

Vorbereiding gesprek met MinVWS, Bas Bloem en
Ingrid Becks (Ctgb)

Parafenroute

DGA

5.1.2.e

Directeur PAV

5.1.2.e

MT-lid PAV

5.1.2.e

BPZ

Aanleiding

Op 29 september 2023, 8.45 uur, heeft u een gesprek met MinVWS, Bas Bloem (neuroloog RadboudUMC), 5.1.2.e (RIVM) en Ingrid Becks over de relatie tussen het ontstaan van de ziekte van Parkinson en gewasbeschermingsmiddelen. Aanleiding voor dit gesprek is de huidige discussie rondom de hernieuwing van de goedkeuring van glyfosaat.

Als bijlagen zijn toegevoegd:

- Notitie nav de vragen die Minister en PA hebben gesteld voorafgaand aan het gesprek
- Kamerbrief glyfosaat van 13 september
- Achtergrondnotitie glyfosaat
- Aangenomen motie Tweede Kamer

Advies

U kunt kennisnemen van de nota.

Kernpunten

Agenda

1. Opening en kennismaking
2. Stand van zaken hernieuwde goedkeuring glyfosaat in EU
3. Uitwisseling van gezichtspunten
4. Sluiting

Ontvangen BPZ

Glyfosaat

- De Europese Commissie (EC) heeft een conceptvoorstel aan de lidstaten voorgelegd om de goedkeuring van glyfosaat met 10 jaar te verlengen.
- EFSA concludeert het gebruik van glyfosaat geen kritische zorgpunten met zich meebrengt, wel zijn er open punten die in de toelatingsbeoordeling (verplicht) worden meegenomen.
- Het Ctgb bevestigt dit en adviseert positief op het EC-voorstel.
- De Tweede Kamer heeft een motie aangenomen om in Europa tegen een hernieuwde goedkeuring van glyfosaat te stemmen.

Bas Bloem

Bas Bloem (1967) is hoogleraar neurologische bewegingsstoornissen aan het Nijmeegse Radboudumc en expert op het gebied van parkinson. In 2002 richtte hij het Parkinson Centrum Nijmegen (ParC) op. Het ParC streeft er naar om parkinsonpatiënten vanuit een multidisciplinaire benadering de best mogelijke zorg te geven. Bloem waarschuwt, via diverse mediaoptreden, voor een 'parkinsonpandemie' door onder meer het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Relatie neurodegeneratieve ziekten en gewasbeschermingsmiddelen

Het Ctgb is in de bijgevoegde notitie ingegaan over enkele specifieke vragen van u over de relatie tussen neurodegeneratieve ziekten (zoals parkinson) en gewasbeschermingsmiddelen. Het Ctgb concludeert het volgende:

- EFSA concludeert dat er geen indicaties zijn dat glyfosaat neurotoxische effecten veroorzaakt en dat er op grond van de beschikbare informatie uit de uitgebreide herbeoordeling geen zorg is ten aanzien van Parkinson.
- Het Ctgb geeft aan: Specifieke onderzoeksmethoden om te onderzoeken of een stof bij mensen de ziekte van Parkinson of andere neurodegeneratieve ziekten kan veroorzaken zitten inderdaad nog niet in het toelatingsbeleid, omdat deze methoden nog niet beschikbaar zijn. U heeft daarom ingezet op de ontwikkeling van deze methoden, via het RIVM en EFSA.
- Het Ctgb ziet op basis van de huidige wetenschappelijke informatie geen aanleiding om in te grijpen in bestaande toelatingen. Het Ctgb steunt wel zeker uw inzet om de datavereisten en testmethoden te verbeteren.
- De relatie tussen blootstelling aan chemische stoffen, inclusief gewasbeschermingsmiddelen, en neurodegeneratieve aandoeningen is volgens RIVM plausibel. Het aantonen van een causaal verband is lastig.
- Welke stoffen neurodegeneratieve aandoeningen kunnen veroorzaken en welke niet, is niet precies bekend. Dit komt ook omdat neurodegeneratieve ziekten zich over een langere periode (soms wel 20-30 jaar) ontwikkelen. In een eerste verkenning heeft RIVM verbanden gelegd met stoffen die al zijn verboden in de EU of die geen toelating in Nederland hebben of niet meer worden gebruikt (stof metiram).
- M.u.v. metiram zijn in NL geen gewasbeschermingsmiddelen toegelaten op basis van stoffen die qua structuur lijken op stoffen waarvoor een verband is gelegd met neurodegeneratie. De Europese goedkeuring van metiram wordt naar verwachting dit jaar niet verlengd.
- Gezondheidsverkenningen bij omwonenden van landbouwpercelen laten niet zien dat de ziekte van Parkinson daar duidelijk meer voorkomt.

- Er worden Europees (door EFSA, ondersteund door NL) stappen gezet om het beoordelingskader voor gewasbeschermingsmiddelen op het gebied van neurodegeneratieve aandoeningen verder te verbeteren. Zo worden laboratoriumtesten ontwikkeld zonder proefdieren (in vitro testen) en worden bestaande OECD-testrichtlijnen voor proefdierstudies aangepast. Het RIVM zal in EFSA-verband actief bijdragen aan de actualisatie van de huidige dataverenisten voor risicobeoordeling op het gebied van neurologische aandoeningen. Het RIVM zal in ieder geval tot 2026 deelnemen aan wetenschappelijke werkgroepen in EFSA-verband.

Langetermijnstudie gezondheidseffecten gewasbeschermingsmiddelen

Het ministerie van LNV heeft -conform coalitieakkoord- een opdracht aan het RIVM verstrekt voor het uitvoeren van een meerjarig onderzoek naar gezondheidseffecten van gewasbeschermingsmiddelen (dus incl. glyfosaat) op omwonenden en agrarische ondernemers en naar neurologische aandoeningen in het bijzonder. Het project betreft een breed consortiumonderzoek met verschillende nationale en internationale partijen. Deze studie loopt van 2023 t/m 2030. Bas Bloem en de Radboud Universiteit zijn hierbij betrokken en onderzoeken het verband tussen blootstelling van gewasbeschermingsmiddelen en Parkinson.

In het licht van het optimaliseren van het beoordelingskader van werkzame stoffen zal het RIVM -op verzoek van MLNV- de Europese Commissie steeds op de hoogte houden van de bevindingen. Mocht dit onderzoek (of andere onderzoeken) indicaties opleveren dat er onaanvaardbare risico's zijn van gewasbeschermingsmiddelen, dan zullen de aangewezen instanties (EC en Ctgb) direct ingrijpen in goedkeuringen en toelatingen ervan. Dit is wettelijk voorgeschreven in de verordening.

Bespreekpunten / vragen

- De heer Bloem geeft aan dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet worden beperkt vanwege de risico's op ziekten zoals Parkinson.
- U kunt de heer Bloem vragen welke wetenschappelijke gegevens hij hierover heeft en hoe overtuigend volgens hem die studies zijn en of deze specifiek iets zeggen over specifieke gewasbeschermingsmiddelen, zoals glyfosaat en Parkinson.
- U kunt de heer Bloem vragen hoe er internationaal naar deze studies wordt gekeken.
- U wilt ook graag weten hoeveel agrariërs Parkinson hebben, u kunt dit de heer Bloem vragen.
- Hoe kijkt de heer Bloem in dit kader tegen de hernieuwing van de goedkeuring van glyfosaat aan?
- U heeft positieve wetenschappelijk adviezen vanuit de daarvoor wettelijk aangewezen instanties ontvangen over de hernieuwde goedkeuring van glyfosaat.
- U kunt het Ctgb vragen op het EFSA advies een toelichting te geven en hun visie daarop te geven.
- Hoe kijken de heren Bloem en 5.1.2.e tegen deze adviezen aan?

- Er start een langetermijn blootstellingsonderzoek naar gezondheidseffecten van gewasbeschermingsmiddelen waarbij Bas Bloem is betrokken. Daarnaast worden Europees (door EFSA, ondersteund door NL) stappen gezet om het beoordelingskader voor gewasbeschermingsmiddelen op het gebied van neurodegeneratieve aandoeningen verder te verbeteren. Hoe kijken de heren Bloem en 5.1.2.e tegen deze nadere onderzoeken en ontwikkelingen aan?